

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 1 (1892)

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1884-1891), Περίοδος Α'

Περιγραφή των εν τοις Πίναξι δημοσιευομένων αντικειμένων (πίνακες Α'-Β')

(ΧΑΕ) ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

doi: [10.12681/dchae.1506](https://doi.org/10.12681/dchae.1506)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΑΕ). (1892). Περιγραφή των εν τοις Πίναξι δημοσιευομένων αντικειμένων (πίνακες Α'-Β'). *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 1, 129-142. <https://doi.org/10.12681/dchae.1506>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Περιγραφή των εν τοις Πίναξι δημοσιευομένων
αντικειμένων (πίνακες Α'-Β')

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1884-1891), Περίοδος Α' • Σελ. 129-142

ΑΘΗΝΑ 1892

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τῶν ἐν τοῖς Πίραξι δημοσιευομένων ἀντικειμένων.

ΣΗΜ. Ὁ ἐν παρενθέσει ἀριθμὸς εἶναι ὁ αὐξων ἀριθμὸς τοῦ κώδικος τῶν ἐν τῷ Χριστιανικῷ Μουσείῳ εἰσερχομένων ἀντικειμένων.

ΠΙΝΑΞ Α΄.

1. (777.) Ἐπί υαλοχύτου μίγματος ἐρυθροῦ χρώματος, κατ' ἀπομίμησιν τῶν ἐκ σαρκόχρου (carneol) δακτυλιολίθων, ἀρχαϊκῆ παράστασις τῶν πρώτων τύπων τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκατέρωσε τοῦ ἐν τῇ φάτνῃ ἐσπαργανωμένου βρέφους Ἰησοῦ κάθεται ὁ Ἰωσήφ, ἡ δὲ Θεοτόκος ἐστὶ κεκλιμένη ἐπὶ κλίνης. Ἄνω τοῦ Ἰησοῦ εἰκονίζονται τὰ ἐν τῇ γεννήσει τοῦ Ἰησοῦ ἀναφερόμενα ζῶα (βοῦς καὶ ὄνος).

Ὑπεράνω τοῦ μὲν Ἰωσήφ εἰκονίζεται ἡ σελήνη, τῆς δὲ Θεοτόκου πιθανὸν ὁ ἀστὴρ ἢ ὁ ἥλιος, καὶ ἀμυδρῶς διακρίνομεν τὰ γράμματα ΙΗ (= Ἰησοῦς.)

Ὡσαύτως ἄνω τοῦ δακτυλιολίθου ἀμυδρῶς διακρίνονται τὰ γράμματα Ι· Ο· [Μ;] ¹.

2—2α (991—992.) ἀργυρᾶ ἐπίχρυσα κλειδώματα ἱερατικῆς ζώνης ἰζ'—ιη'. αἰῶνος ἐν μυστικῷ συμβολικῷ σχήματι ἰχθύος, οὗτινος τὰ στοιχεῖα ΙΧΘΥΣ εἰσὶ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῆς Ὑψίστης τοῦ Χριστιανισμοῦ Δογματικῆς ἀληθείας.

I	=	Ἰησοῦς
X	=	Χριστὸς
Θ	=	Θεοῦ
Υ	=	Υἱὸς
Σ	=	Σωτὴρ

1. Περὶ τῶν ἐξ υαλοχύτου μίγματος ἀρχαίων Χριστιανικῶν δακτυλιολίθων τούτων, πλείονα ἰδὲ, Kraus, Real-encykl. der Christ. Arterthümer ἐν λέξει glaspasten σ. 697—8.

3. (815). Γαλόχυτος δακτυλιόλιθος, ὡς ὁ ὑπ' ἀριθ. 1. διαφανοῦς κυανοῦ χρώματος, ἀρχαίου ὡσαύτως τύπου τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ¹.

4. (778) Ἐπί σαρκόχρου λίθου, ἢ ἐπί ἐρυθροῦ μαρμάρου περιάπτον, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ὁ Ἰησοῦς τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατῶν Εὐαγγέλιον, ὀπισθεν δὲ τούτου (4^α) ἐπί ἀργυρᾶς πλακῶς εἰκονίζονται στεφηφόροι Βασιλεὺς καὶ Βασίλισσα ἅγιοι, ἔργον πιθανῶς ια'.—ιβ'. αἰῶνος.

5. (780) Ἐπί πρασίνου λίθου περιάπτον, ἐφ' οὗ ἐν σεμνῶ σχήματι ἐστὶν ἀναγεγλυμμένη ἡ Θεοτόκος· ΜΡ Θ8.

6. (779) Ἐπί μέλανος μίγματος περιάπτον καλλίστης τέχνης τετριμμένον ὑπὸ τῆς χρήσεως, ἐφ' οὗ, ἀφ' ἑνὸς μὲν παρίσταται ὁ Ἰησοῦς IC XC, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἅγιος ἱεράρχης. (Νικόλαος ;)

7. (523) Μετ' ἀλύσεως Σταυρὸς χάλκινος ε'.—ς'. αἰῶνος εὑρεθὲς ἐν ταῖς κατὰ τὴν δεξιαμένην Ἀθηνῶν ἀνασκαφαῖς ἐπὶ χριστιανικοῦ τάφου μετὰ τοῦ ἐν τῷ κώδικι ὑπ' ἀριθμ. 524 κατατεταγμένου πηλίνου ἀγγείου.

8. (97) Ἀργυρᾷ ἱερᾷ λαβίς ιε'—ις'. αἰῶνος εὑρεθείσα ὑφ' ἡμῶν ἐν Τήνῳ, ἐν ἀρχαίῳ ἐκκλησιδίῳ τοῦ χωρίου τῆς Μητρὸς ἡμῶν Μουντάδου. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβίδος εἰκονίζεται ἐσταυρωμένος ὁ Ἰησοῦς, ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου οἰονεὶ ῥεεῖ τὸ ζῶηρον αἷμα, ὅπερ διὰ ταύτης μεταλαμβάνουσιν οἱ Χριστιανοί.

9. (491) Ἀργυρόχρυσος Σταυρὸς (συρματείνου δεσμάτος) λεπτεπιλέπτου ἐπὶ ξύλου πύξου μικροζυλογλυπτικῆς ἀγιορειτικῆς τέχνης ις'. αἰῶνος, κεκοσμημένος διὰ μαργάρων καὶ διαφόρου χρώματος εὐγενῶν λίθων. Ὁ τίμιος Σταυρὸς οὗτος προερχόμενος ἐκ δωρεᾶς τῆς Α. Μ. τῆς Σεπτεῖς ἡμῶν Ἀνάσσης, φέρει ἐν ὄλῳ 12 ἱερὰς παραστάσεις 6 ἀνά ἐκάστην πλευρὰν· οὕτως ἐν τῇ πρώτῃ πλευρᾷ εἰκονίζεται:

1. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
2. Ἐν πολυπλόκῳ συνθέσει ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ.
3. Ἡ Ὑπαπαντή.

1. Τούτου ὅμοιον ἀπότυπον ἰδὲ Kraus, Real-encykl. ἐνθ' ἀνωτέρω.

4. Ἡ Βάπτισις.

5. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ φρικτὴ τοῦ Κυρίου μεταμόρφωσις καὶ

6. Ἡ βασιφόρος.

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πλευρᾷ, ἥτις καὶ ἀπεικονίσθη ἐν τῷ πίνακι τούτῳ, παρίσταται:

1. Ἡ Σταύρωσις.

2. Ἡ εἰς Ἄδου κάθοδος.

3. Μαρία μὴ μου ἄπτου.

4. Ἡ ψιλάφησις τοῦ Θωμᾶ.

5. Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ, ἄνω τοῦ Σταυροῦ καὶ

6. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου¹.

10. (7.) Σιδηρᾶ λόγχη τῆς ἱερᾶς Προθέσεως, ἰά. ἡ 16' πιθανῶς αἰῶνος, εὑρεθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ἐξ ἀνασκαφῆς ἐντὸς ἱερατικοῦ τάφου, κειμένου ἀριστερᾷ τῷ εἰσερχομένῳ ἐν τῷ Νάρθηκι τῆς περὶ τὴν Λεβαδείαν Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ.

11. (561.) Χαλκοῦν κηροψαλίδιον, ἐν σχήματι συμβολικῆς παρατάσεως περιστερᾶς ἰά. ἡ 16'. αἰῶνος.

12. (776.) Ἐπὶ ἀμεθύστου λίθου δακτυλιόλιθος, 16'—17'. αἰῶνος, ἐφ' οὗ παρίσταται ἀναγεγλυμμένος ὁ ἅγιος Νικόλαος φέρων τὸ ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ὠμοφόριον, τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν κατὰ τὸν ἀρχαϊκὸν τύπον, τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατῶν ἱερὸν Εὐαγγέλιον.

13. (434.) Πήλινον ἔκτυπον ὁμοίωμα τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, δ'—ε'. αἰῶνος, εὑρεθὲν ἐν Μεγάροις. Ἄνω τούτου ἀναγινώσκωμεν † ANΔΡΕ AC, κάτωθεν εὑρηται τὸ χριστιανικὸν σύμβολον τῶν ἰχθύων, ἐκκτέρωθεν δὲ ἀντὶ κοσμημάτων, ἱεροὶ Σταυροὶ μετὰ κεκοσμημένων μυστικῶν ἀστέρων τῆς Ἀποκαλύψεως².

1. Ὁ Σταυρὸς οὗτος φέρει βᾶσιν μεταγενεστέρas τέχνης, μὴ δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ πίνακι, ἐφ' ἧς εἰκονίζονται τὰ σύμβολα τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν: ὁ ἄγγελος, ὁ ἀετός, ὁ βοῦς καὶ ὁ λέων: περὶ ταύτην δὲ ἀναγινώσκωμεν († ΘΕΟΔΩΓΑ ΣΙΜΟΥ ΑΝΑ ΕΛΘΘΗ ΝΕΟΦΙΤΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΣΙΝΑΙΤΟΥ ΤΟΥ ΝΟΤΗ 1752. Τοῦ αὐτοῦ ἱερομονάχου κτῆμα ἀνέγνωμεν ἄλλοτε καὶ ἀργυρεπίχρυσον θήκην ἁγίων λειψάνων.

2. Περὶ τῶν μυστικῶν τούτων ἀστέρων τῆς Ἀποκαλύψεως ἴδε ἐν τῇ συγγραφῇ ἡμῶν «Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία τῆς Μονῆς Δαφνίου» σελ. 85, σημ. 2.

14. (874.) Δεξιὸν κλείδωμα ἱερατικῆς ζώνης ἐκ μονοκέρατος, ἐφ' οὗ ἐστὶν ἀνάγεγλυμμένος ὁ δικέφαλος ἀετός, τῷ μὲν δεξιῷ ποδὶ φέρων σκῆπτρον, τῷ δὲ ἀριστερῷ τὸ βασιλικὸν μῆλον. Ἔργον 15'. αἰῶνος.

15. (111.) Μικρὸς Σταυρὸς χάλκινος, χρησιμεύων ὡς περίπτον 1ά. περίπου αἰῶνος.

16. (528.) Ἐπὶ μονοκέρατος Ἀρχιερατικὸν ἀργυροχρυσοδεδεμένον ἐγκόλπιον μετὰ πολυχρῶμων λίθων, κάλλιστης ἐλευθέρας Βυζαντινῆς τέχνης 15'. αἰῶνος, ἐφ' οὗ, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐστὶν ἀναγεγλυμμένη ἡ Σταύρωσις, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου. Τὸ ἐγκόλπιον τοῦτο παρεδόθη ἡμῖν ὡς ἐγκόλπιον Γρηγορίου τοῦ Ε'. περὶ οὗ ἰδὲ ὅσα περὶ τούτου ἐν σελ. 67 εἴπομεν.

17. (490.) Ἐκ δωρεᾶς τῆς Α. Μ. τῆς Σεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης, ἐντὸς χρυσαργύρου πλαισίου συρματείνης μεσαιωνικῆς τέχνης μετὰ πολυχρῶμων λίθων ἐπὶ μεμβράνης, μικρογραφία τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἔργον 1ά. αἰῶνος.

Ἐντὸς σπηλαιῶ ἐπὶ ἐρυθρᾶς στρωμνῆς κεκλιμένη ἡ Θεοτόκος προσέχει τῷ ἐπὶ τῆς φάτνης ἀνακεκλιμένῳ βρέφει¹.

18. (862.) Ἐπὶ ὑαλοχύτου μίγματος ἀργυροδεδεμένον ἐγκόλπιον Ἐνετικῆς τέχνης 15'. αἰῶνος.

Ἐν μέσῳ παρίσταται ἡ Θεοτόκος φέρουσα ἐν ἀγκάλαις τὸν Ἰησοῦν : GLORIOSA DE LA SA[LUTE] RE[GINA] δεξιᾶ τῆς Θεοτόκου παρίσταται ὁ ἅγ. Ἰωάννης S. IOHANES BATISTA καὶ ἀριστερᾶ ὁ ἅγιος Μάρκος S. MARCVS. Ἄνωθεν δὲ τῆς Θεοτόκου δύο Ἄγγελοι στέφουσι τὴν εἰνδοξὸν Βασίλισσαν τῆς ὑγιείας». Τῆς Θεοτόκου δὲ ταύτης μεγαλοπρεπῆς ὑπάρχει ἐν Βενετίᾳ Ναὸς (Santa Maria della Salute, Θεοτόκος τῆς ὑγιείας) ἰδρυθεὶς ἐξ εὐλαβείας τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας, διαρκούντος τοῦ λοιμοῦ κατὰ τὸ 1630. Ἐορτάζει δὲ τῇ 21 Νοεμβρίου.

19. (1026.) Ὅρειχάλκινος μικροῦ μεγέθους Σταυρὸς ῥωσικῆς

1. Ὁμοίᾳ μυστικῇ παράστασις τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου εὑρηται ἐν τῷ ἐν Πανόρμῳ τῆς Σικελίας ναῷ τῆς Martoranas κάλλιστον ἔργον Ἑλλήνων μουσειογράφων (1143).

τέχνης ιζ'—ιη' αἰῶνος εὐρεθεὶς ὑφ' ἡμῶν ἐν Πάρῳ.

20. (102.) Σιδηρᾶ λόγχη τῆς ἱερᾶς προθέσεως ιζ' αἰῶνος εὐρεθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Μονεμβασίαν περιοδείᾳ ἡμῶν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν Χατζάλαγα.

21. (1028.) Ὀρειχαλκίνη ἱερὰ λαβὴς τῆς θ. μεταλήψεως, εὐρεθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ ἐν Πχροικίᾳ τῆς νήσου Πάρου ναῷ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, τῷ κατὰ τὸ 1632 ἐγεθθέντι ὑπὸ Νικολάου Ρούσου. Ἔργον τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

22. (570.) Ἐπὶ πρασίνου λίθου ἀναγεγλυμμένη παράστασις, ἣν ἡμεῖς συμπληροῦμεν ὡς ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς Ἑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ μὲν Θεοτόκος βαστάζει τὸν παῖδα Ἰησοῦν, ὃς δὲν περιεσώθη, ὄπισθεν δὲ ταύτης παρίσταται Ἄννα ἢ προφῆτις, καλῆς τέχνης ἔργον ἡ'—θ' αἰῶνος.

23. (923.) Ἀργυροῦν περιρραντήριον τοῦ ἁγιασμοῦ ιη' αἰῶνος, ληφθὲν ὑφ' ἡμῶν τῷ 1891 ἐκ τῆς παρὰ τὸν Πύργον ἱερᾶς Μονῆς τῆς Σκαφιδιάς.

ΠΙΝΑΞ Β'.

1. (1123.) Μεταξωτόν πράσινον χρυσόκλαδον ἱερατικὸν στιχάριον ἐξ ὑφάσματος ις' αἰῶνος, ληφθὲν κατὰ τὴν ἐν Εὐβοίᾳ τῷ 1891 περιοδείᾳ ἡμῶν ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1566 ἀνεγερθείσης Μονῆς τοῦ ἁγίου Νικολάου Γαλατάκη.¹

2.-2α.=(1078) Ἐπὶ ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, χρυσοκέντητον ζευγὸς ὑπομανικίων ιε'—ις' αἰῶνος, ληφθέντος κατὰ τὴν περιοδείαν ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν Πάρῳ Μονῆς τῆς Λογκοβάρδας. Ἐπὶ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ (2) εἰκονίζεται ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ (Γ) ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιῦ (2α) ἡ Θεοτόκος (ΜΗΡ Θ8) ἰσταμένη καὶ δεχομένη τὸν ἀσπασμὸν τοῦ Ἀγγέλου, φέρει δὲ κυανοῦν χιτῶνα καὶ χρυσοῦν ἐπενδύτην, τῇ μὲν δεξιᾷ ταπεινῶς ἀπαντᾷ εἰς τὸν ἀσπασμὸν, τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατεῖ τὴν ἡλακάτην τῆς «πορφύρας», ἣν

1. Ἐν τῷ Μουσείῳ ἡμῶν, πλὴν τῶν περισυλλεγομένων ἱερῶν κειμηλίων, πάση δυνάμει προσπαθοῦμεν ὅπως καταρτίσωμεν καὶ ἰδίαν συλλογὴν μεταξωτῶν καὶ χρυσοῦράντων ὑφασμάτων ἱερῶν ἀμφίων, ὧν τινὰ μὲν ἀρχικῶς ἦσαν προωρισμένα ὡς ἄμφια, τινὰ δὲ προέρχονται ἐξ εὐσεβῶν ἰδιωτικῶν ἀφιερωμάτων, ὡς νομίζομεν καὶ τὸ ἀνωτέρω ἱερατικὸν στιχάριον.

κατὰ τὸ πρωτοευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου (κεφ. XI.) εἶλκεν ἡ Θεοτόκος, καθ' ἣν στιγμήν ἐπεφάνη αὐτῇ ὁ Ἄγγελος.

3.-3α. (759.) Ἐπὶ ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος ζεῦγος χρυσοκεντήτων ὑπομανικίων ἐκ τῆς ἐν Φλαμουρίῳ Μονῆς τοῦ ὁσίου Συμεῶν τοῦ Μονοχίτωνος καὶ τοῦ Ἀνυποδύτου καλουμένου.¹ Ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ (3) ἐν μέσῳ οἰκῶν καὶ κρίνων παρίσταται ἡ Θεοτόκος (MHP —Θ8.) καθημένη ἐπὶ θρόνου καὶ ἔλκουσα τὴν πορφύραν κατὰ τὸ πρωτοευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου (κεφ. X καὶ XI). Ὑπεράνω τῆς Θεοτόκου παρίσταται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατερχόμενον ἐπ' αὐτήν, ὑπὸ δὲ τὴν Θεοτόκον ἀναγινώσκομεν :

ΕΤΕΙ, Ζ, Ρω, Γω, Ηω, ἦτοι 1610 μ. χ. ἔτος.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ, ὡσαύτως ἐν μέσῳ οἰκῶν καὶ κρίνων καὶ ὑπὸ κιβώριον μεγαλοπρεπείας παρίσταται ὁ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ εὐαγγελιζόμενος τὴν Θεοτόκον. Ἐκαστον τῶν ὑπομανικίων τούτων φέρει ἀνὰ 20 ἀργυροὺς κρίκους.

4. (2) Ἐπὶ ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος χρυσοκεντήτων καλῆς τέχνης ιη'. αἰῶνος Ἀρχιερατικὸν ἐπιγονάτιον τοῦ ποτὲ Μητροπολίτου Ἐφέσου Σαμουήλ. Ἐν μέσῳ παρίσταται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, εἰς δὲ τὰς τέσσαρας γωνίας τὰ σύμβολα τῶν τεσσάρων ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν.

5. (981) Ἀρχιερατικὸν ἐπιγονάτιον ιε'. — ις'. αἰῶνος ληφθὲν ὑφ' ἡμῶν ἐκ τοῦ Ναοῦ Παναγίας τῆς Ὀρφανῆς, τῆς κειμένης ἐν τῷ κατὰ τὸ 1503 ἐγερθέντῳ φρουρίῳ τῆς νήσου τῶν Κυθῆρων, καὶ ἐφ' οὗ δι' ἀξιολόγου ἐλαιογραφίας παρίσταται τὸ «Μαρία μῆ μου ἄπτου».

Ἐν σπηλαίῳ, ἐν μέσῳ βράχων, παρίσταται λελαξευμένος ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, ἐν ᾧ εἰσὶ τὰ σουδάρια, ἡ Μαρία ἔξωθεν γονυκλι- νῆς ἐκφωνεῖ «Ραββουνί», ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ τὸ «μῆ μου ἄπτου».

Εἰς τὰς γωνίας ἐν μέσῳ κύκλων εἰκονίζονται τὰ σύμβολα τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν ΙΩ(άννης.)ΜΑΤΘΑΙΟΣ. ΜΑΡΚΟΣ. ΛΟΥΚΑΣ.

1. Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται Ἀπριλίου 19, ὁ δὲ βίος αὐτοῦ εὔρηται τετυπω- μένος ἐν ἰδιαίτερά φυλλάδῃ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ.

6—6^α (691 691^α). 'Επί ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ ζευγος χρυσο-
κεντήτων ἐπιμανικίων ιδ'—ιε'. αἰῶνος, ληφθέντα παρὰ τοῦ πατρὸς
Θεοδώρου Παπακωνσταντίνου ἐκ τῆς ἐν Μετεώροις ἱερᾶς Μονῆς
τῆς Μεταμορφώσεως, ἐφ' οὗ πρῶσταται «Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ» ὑπὸ
τὸν τύπον τῶν τριῶν Ἀγγέλων τῆς φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ.

7. (87) Ξυλίνη ἡγουμενικὴ ῥάβδος ιη'. αἰῶνος ληφθεῖσα ἐκ
τῆς ἐν Σαλαμίνοι Μονῆς τῆς Φανερωμένης, ἦν ὡς Πατριαρχικὸν
προνόμιον χορηγεῖ τῇ Μονῇ ταύτῃ διὰ σιγιλλίου τοῦ 1798 Γρη-
γόριος ὁ Ε'.

8. (5) Πένθιμος ποιμαντικὴ ῥάβδος ιη'. αἰῶνος δωρηθεῖσα τῷ
Μητροπολίτῃ Ἐφέσου Σαμουὴλ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου
τοῦ Ε'. κατὰ τὰς δοθείσας ἡμῖν πληροφορίας ὑπὸ τοῦ τὴν ῥάβδον
ταύτην προσενεγκόντος πρῶην προέδρου τῆς ἐταιρείας κ. Α. Βαρούχα.

9. (696) Ἑγουμενικὸν ἐκ μέλανος ὄστου καὶ σιδηροῦ μήλου
(κοινῶς τουμποῦζι) δικανίκιον, ια'. πιθανῶς αἰῶνος, ληφθὲν παρὰ
τοῦ Πατρὸς Θεοδώρου Παπακωνσταντίνου ἐκ τῆς ἐν Μετεώροις
μεγάλῃς Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως, τῆς κατὰ τὴν ὑπὸ Πολυκάρ-
που ἱστορίαν τῶν Μετεώρων 1882 σελ. 13, (τῷ 1020 ἰδρυθείσης)
καὶ κυρίως «**Μετέωρον**» καλουμένης.

Τὸ σχῆμα τοῦ δικανικίου τούτου, ἔχοντος σχῆμα Βασιλικοῦ
σκήπτρου, τὸ πρῶτον ἤδη ἡμῖν γνωρίζεται.

Γινώσκουμεν ὅτι οἱ Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἀπένεμον τοι-
αῦτα Βασιλικά προνομιοῦχα δικανίκια εἰς ἡγουμένους μεγάλων
Μονῶν πρὸς ἐνδειξιν Βασιλικῆς τιμῆς, εὐνοίας καὶ προστασίας, ὡς
ἐπὶ παραδείγματι οἱ Αὐτοκράτορες Μιχαὴλ καὶ Ἀνδρόνικος δι'
ἰδίων χρυσοβούλλων λόγων, οὓς ἡμεῖς πρῶτοι τῷ 1887 ἀνεκαλύ-
ψαμεν ἐν Μιστρά, ἐσχάτως δὲ καὶ ἐν τινι φυλλαδίῳ ὑπὸ τὸν
τίτλον «Σύμμικτα» (σελ. 54—57) ἐξεδόθησαν, ἀπονέμουσι τοι-
οῦτον Βασιλικὸν Δικανίκιον τοῖς κατὰ καιρὸν Ἑγουμένοις τῆς
ἐν Μιστρά Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Ὁδηγητρίας τοῦ Βροντο-
χίου (νῦν Ἀφεντικὸ καλουμένης) οὕτως ὁ Αὐτοκράτωρ Μι-
χαὴλ τοιοῦτον ἀπονέμων δικανίκιον Παχωμίῳ τῷ Ἑγουμένῳ
τῆς ἀνωτέρω Μονῆς λέγει «καὶ λοιπὸν ἐξῆς ἐγχειρισθήσεται

αὐτῷ παρά τῆς Βασιλείας μου καὶ τοῦτο κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνθήειαν **δικανίκιον** σύμβολον τοῦτο παριστῶν εἰς ἐπιδήλωσιν πάντως ὡς ἡ Μονὴ Βασιλικὴ καὶ ταῖς ἄλλαις συναριθμεῖται βασιλικαῖς Μοναῖς καὶ καθολοῦ γε ὀφείλει καὶ τιμὴν καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἀνενόχλησιν πάντως ἐπαπολαύειν αὐτῶν»· ἐπειδὴ δὲ τὸ σχῆμα τοῦ δικανικίου τούτου δὲν ὁμοιάζει πρὸς τοὺς γνωστοὺς τύπους τῆς Ἀρχιερατικῆς ἢ ἡγουμενικῆς ῥάβδου, ἀλλὰ φέρει καθαρῶς τύπον καὶ σχῆμα Βασιλικῷ σκήπτρου, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχομεν ὅτι ἡ ῥάβδος αὕτη εἶναι Βασιλικὸν Δικανίκιον παρά τινος τῶν Αὐτοκρατόρων ἀπονεμηθὲν τῇ ἀνωτέρῳ Μονῇ, εἰς ἔνδειξιν Βασιλικῆς εὐνοίας καὶ προστασίας.

Ἐκ τοῦ περιωθέντος λοιπὸν κειμηλίου τούτου, καὶ ἐκ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς τοῦ Χρυσοβούλλου λόγου τὰ ἐξῆς τῇ ἐπιστήμῃ ποριζόμεθα.

α') Ὅτι ἡ ῥάβδος αὕτη ἐστὶ *Βασιλικὸν Δικανίκιον*.

β') Ὅτι ἄλλο *ἡγουμενικὴ* ῥάβδος (ὡς ἡ ὑπ' ἀριθ. 7), ἄλλο *Ἀρχιερατικὴ*, καὶ ἄλλο *Βασιλικὸν Δικανίκιον*, διότι τὴν ἡγουμενικὴν ῥάβδον ἠδύνατο νὰ φέρῃ πᾶς ἡγούμενος, εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τῇ Μονῇ Ἠγουμενικῆς αὐτοῦ ἀξίας, καὶ ἦν ὅταν ὁ ἐπίσκοπος ἐγχειρίζῃ αὐτῷ λέγει· «Λάβε ταύτην τὴν ῥάβδον, ἐφ' ἧς στηριζόμενος τὸ ποιμνίον σου κυβερνήσεις· ὅτι μέλλεις ἀποδοῦναι ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον τῷ ἡμετέρῳ Θεῷ, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως»¹, ἐνῶ τὸ Βασιλικὸν Δικανίκιον ἔφερον οἱ Βασιλικῆ μόνον εὐνοίᾳ τιμημένοι ἡγούμενοι εἰς δῆλωσιν τῆς Βασιλικῆς τῆς Μονῆς προνομίας καὶ Προστασίας.

δ') Ὅτι ἐκεῖναι κυρίως ἐκαλοῦντο *Βασιλικαὶ Μοραί*, αἱ διὰ τοιούτων Βασιλικῶν δικανικίων τιμημέναι.

ε') Ὅτι τὰ τοιαῦτα προνομιακὰ Βασιλικὰ τῶν ἡγουμένων δικανίγια εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐπεχορηγοῦντο «κατὰ κρατοῦσαν συνθήειαν», ἰδίων Αὐτοκρατορικῶν Χρυσοβούλλων λόγων ἀπολυομένων.

ς') Ὅτι τὸ Βασιλικὴ εὐνοίᾳ ἐπιχορηγούμενον δικανίκιον τοῦτο ἀπεμιμῆτο ἀκριβῶς τὸ σχῆμα τῶν Βασιλικῶν σκήπτρων· καὶ

1. Εὐχολόγ. ἔκδ. 1876, σ. 184.

ζ') "Οτι αἱ τοιαύτη Βασιλικῇ εὐνοίᾳ τιμημέναι Μοναὶ δὲν συγκατηριθμοῦντο μόνον ταῖς λοιπαῖς Βασιλικαῖς Μοναῖς καὶ ἐλέγοντο ἀπλῶς Βασιλικαὶ Μοναί, ἀλλ' ἦσαν καὶ Μοναὶ προνομιοῦχοι, μένουσαι ὅλως ἐλευθεραὶ καὶ πάντῃ ἀνενόχλητοι.

"Οτι δὲ πραγματικῶς ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Μετεώροις Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως ἐξήσκει τοιαύτην ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν ἐφ' ὅλων τῶν περὶ αὐτὸν Μονῶν, ἐφ' ᾧ ἦτο δυνατόν νὰ ἀξιωθῇ τοιαύτης τιμῆς, τοῦτο πληροφοροῦμεθα καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ Πολυκάρπου ἱερομονάχου καὶ πρῶην ἡγουμένου τῆς Μονῆς ταύτης συγγραφείσης ἱστορίας τῶν Μετεώρων, ἔνθα πρὸς τοῖς ἄλλοις περὶ τῆς Μονῆς ταύτης λέγει, ὅτι βᾶσις καὶ κορωνὶς πασῶν τῶν ἄλλων Μονῶν ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ἔδρα τῆς Μονῆς ταύτης τῶν Μετεώρων, ὅτι ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτῶντο ἅπασαι αἱ λοιπαὶ Μοναί, παρὰ τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς ἐφορευόμεναι καὶ κυβερνώμεναι, παρ' οὐ ἐλάμβανον ὁδηγίας καὶ εἰς ὃν ἔδιδον λόγον, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν προεδρείαν τούτου ἰθεωροῦντο καὶ συνεζητοῦντο ἅπαντα τὰ γενικὰ τῶν Μονῶν συμφέροντα, καίτοι ἐκάστη διφκείτο ὑπὸ ἰδίου ἡγουμένου αὐτονόμως.¹

10. (697.) Ἐκ μελάνων καὶ λευκῶν ὀστῶν μετὰ λεπτῶν ραβδώσεων καὶ μετὰ σιδηρᾶς ἐπικεφαλίδος, πιθανῶς ἡγουμενικὴ ράβδος,² ληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου Πατρὸς Θεοδώρου ἐκ τῆς ἐν Μετεώροις Μονῆς τοῦ Βαρλαάμ.

11. (996.) Ποιμαντικὴ ράβδος ἡ. αἰῶνος, πεποικιλμένη ἐς ὀστράκων τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, Βηθλεεμιτικῆς τέχνης, τοῦ τελευταίου Μητροπολίτου Μονεμβασίας Χρυσάνθου, τοῦ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ὡς ὀμήρου θανόντος ἐν ταῖς φυλακαῖς Τριπόλεως.

Τὴν διάσωσιν τῆς ὑπὸ ἐποψιν τέχνης καὶ ἱστορίας λόγου ἀξίας ποιμαντορικῆς ράβδου ταύτης ὀφείλομεν, εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιερέα Πάρου καὶ Νάξου κ. Γρηγόριον, δι' ἡμῶν προσενηγόντος ταύτην τῇ ἡμετέρᾳ Χριστιανικῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ.

1. Πολυκάρπου Ἱστορία τῶν Μετεώρων. 1882, σελ. 13.

2. Ἄν ἡ ράβδος αὕτη δύναται νὰ ἐληφθῇ καὶ ὡς ἐτέρου σχήματος Αὐτοκρατορικὸν δικανίκιον, ἀγνοοῦμεν.

12. (698.) Ηγουμενική ράβδος, ἐξ ὀστέων λευκῶν καὶ σιδηρῶν εἰρμῶν χρυσοῖς ἀνθυλλίοις πεποικιλμένων, ις' αἰῶνος, ἧς τὸ κάτω μόνον μέρος περιεσώθη, εὐρεθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς Θεοδώρου Παπακωνσταντίνου ἐν τῇ ἐν Μετεώροις Μονῇ τοῦ Βαρλαάμ.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Πολυχάρπου συγγραφείσαν ἱστορίαν τῶν Μετεώρων (σ. 30—31.) ἡ Μονὴ αὕτη κατεφκήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τινος ἀσκητοῦ Βαρλαάμ, ἐξ οὗ κατὰ τὸ 1208 καὶ τὴν ὀνομασίαν ταύτην προσήλειφεν, μετὰ 300 δὲ ἔτη, κατὰ τὴν αὐτὴν ἱστορίαν, τὸν βράχον τοῦτον ἐπεσκέφθησαν οἱ ἐξ Ἰωαννίνων ἀδελφοὶ Νεκτάριος καὶ Θεοφάνης, οἵτινες καὶ οἱ κυρίως ἰδρυταὶ τῆς Μονῆς ταύτης ἐγένοντο, διότι «πρὸς εὐεργῆ ἀνάβασιν, καὶ κλίμακα κατεσκεύασαν ἐξ 95 βαθμίδων καὶ πύργων, καὶ τὸν Ναὸν τῶν ἁγίων Πάντων, καὶ διάφορα κτήματα πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν τῇ Μονῇ Βαρλαάμ Ἀδελφότητος ἠγόρασαν καὶ διαφοροτρόπως τὴν Μονὴν ταύτην ἐπλούτισαν».

Καὶ τῶ ὄντι, τὰς ἀχρονολογήτους καὶ ἀπλῶς κατὰ παράδοσιν ἀναφερομένας πληροφορίας ταύτας εὐτυχῶς μικροῖς χρυσοῖς γράμμασι, πανομοιότηπως δημοσιευομένοις εὐρίσκομεν ἀναγεγραμμένας ἐπὶ τοῦ περιεσθέντος α'. σιδηροῦ εἰρμοῦ ἐφ' οὗ ἀναγινώσκομεν τάδε:

ἦτοι :

† Νεκτάριος καὶ Θεοφάνης ἱερομόναχοι; (ἢ ἐξ Ἰωαννίνων;) Ἀδελφοὶ οἱ κατὰ κόσμον Ἀψαράδες καὶ κτήτορες τῶν ἁγίων Πάντων (ἐπὶ ;) τοῦ Βαρλαάμ ἐπὶ ἔτους ΖΝΣ καὶ εἰτις αὐτὴν ἀποξενώσει νὰ ἔχη τὰς ἀράς τῶν ἁγίων Πατέρων.

Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην πραγματικῶς ὁ Νεκτάριος καὶ Θεοφάνης ἀναφέρονται ὡς ἀδελφοὶ, καὶ κητόρες τῶν ἁγίων Πάντων, καὶ σαφῶς ἐν ταύτῃ ἀναγράφεται καὶ τὸ ἔτος καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἰδρυσις τῆς Μονῆς ταύτης ΖΝΣ, ἥτοι τὸ 1548^{ον} ἔτος.

13. (585.) Πένθιμος ποιμαντικὴ ράβδος δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἄλ. Βαρούχα, ὡς ἀνήκουσα τῷ αὐτῷ Μητροπολίτῃ Ἐφέσου Σαμουήλ, εἰς ὃν τὸ ὑπ' ἀριθμ. 4 ἐπιγονάτιον, καὶ ἡ ὑπ' ἀριθμ. 8 ποιμαντικὴ ράβδος.

Ἡ ἐξ ἡφρων ἐπικεφαλὶς τῆς ράβδου ταύτης, ἔργον καλλίστης Βυζαντιακῆς ὀστεογλυφικῆς τέχνης, φέρει ἐν σμικρῷ κύκλῳ ἀφ' ἐνὸς τὸν Ἰησοῦν, τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογοῦντα, τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατοῦντα τὸ Εὐαγγέλιον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Θεοτόκον.

14. (685) Ἀρίστης γλαφυρᾶς Βυζαντιακῆς τέχνης χρυσοκένητον (τὸ διὰ μαγγάνου) ἐπιτραχήλιον τῶν Αὐτοκρατορικῶν χρόνων τοῦ Βυζαντίου, εὑρεθὲν καὶ ληφθὲν ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῆς παρὰ τὸ Αἴγιον ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν.

Τὸ δισχιδὲς ἐπιτραχήλιον τοῦτο φυλάσσει ἀκριβῶς τὸν πρωτογενῆ ἀρχαῖον τύπον τοῦ Διακονικοῦ ὄραρίου, ὅπερ κατὰ τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίαν, φερόμενον ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἐπὶ τοῦ τραχήλου, καὶ ριπτόμενον ἔμπροσθεν, εἰς δῆλωσιν τοῦ ζυγοῦ τοῦ Κυρίου, ἀπετέλει τοῦτο τὸ κύριον ἄμφιον τῆς ἱερωσύνης, τὸ ἱερὸν ἐπιτραχήλιον ἢ περιτραχήλιον.

Ἄνω τοῦ ἐπιτραχηλίου παρίσταται ὁ IC XC λίαν ἐφθαρμένος ὡς ἐκ τῆς χρήσεως. Περὶ τὸν Ἰησοῦν ὑπῆρχε κύκλος γραμμάτων ὧν διεσώθησαν τὰ γράμματα . . C I, . . T . . T . . C I. A , ΩΚΗ . . Γ., Ω ΤΩΗΓ'ΕΜΩΝ[Ι]. Ἐκατέρωσε δὲ τοῦ Ἰησοῦ παρίστανται ἐν κύκλοις οἱ Ἀρχάγγελοι Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ λιτανεύοντες τὸν Ἰησοῦν.

Εἶτα εἰκονίζεται ἡ Θεοτόκος ΜΗΡ Θ8 ἐν ἀρίστη περιβολῇ καὶ διαθέσει τῆς πτυχολογίας τοῦ ἐπενδύτου αὐτῆς, ὑπομιμνήσκοντος τὴν ἐλευθέραν πτυχολογίαν καὶ τὰς ὠραίας γραμμάς τῶν ἀγαλμάτων τῆς ἀρχαίας ἐγκρίτου τέχνης. Ἰκετεύει δὲ τὸν Ἰησοῦν κρατοῦσα εἰλητάριον ἐφ' οὗ διεσώθησαν τὰ γράμματα.

ΔΕΞ(αι)
ΔΕ|Η]
CΙ|Ν]

Ἀπέναντι εἰκονίζεται ὁ Προδρόμος Ἰωάννης ἐν ἀρίστη κλίσει τοῦ ὄλου σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐν σεμνῇ περιβολῇ καὶ διαθέσει τῶν γραμμῶν τῆς πτυχολογίας αὐτοῦ, λιτανεύει δ' ὡσαύτως κριτῶν εἰλητάριον, ἐφ' οὗ ἀμυδρῶς διεσώθη ἐν μόνον Ο.

Διὰ τῆς παραστάσεως δὲ τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Προδρόμου λιτανεύοντων τὸν Κύριον καὶ τῶν δύο Ἀρχαγγέλων ἀπεικονίζεται πλήρες τὸ ἱερὸν Βυζαντιακὸν «**Τρέμορφον**».

Ἰπὸ τὴν Θεοτόκον παρίσταται ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἀπέναντι τούτου ὁ Μέγας Βασιλείος, ἀμφότεροι κρατοῦσιν εἰλητάρια καὶ φέρουσιν ἀρχιερατικὰ πολυσταύρια μετὰ τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτῶν ὠμοφορίων. Ἰπὸ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον εἰκονίζεται ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ἀπέναντι τούτου ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ἀμφότεροι κρατοῦντες εἰλητάρια, ἐξ ὧν ὁ ἱερὸς Γρηγόριος φέρει πολυσταύριον.

Ἰπὸ τοῦτον εἰκονίζεται ὁ ἅγιος Νικόλαος, καὶ ἀπέναντι τούτου ὁ ἱερὸς Κύριλλος, ἀμφότεροι κρατοῦσιν εἰλητάρια, ἐξ ὧν ὁ ἱερὸς Κύριλλος φέρει πολυσταύριον φαινώλιον, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ πατριαρχικὸν ὡσαύτως πολυσταύριον αὐτοῦ κάλυμμα.

Ἰπὸ τὸν ἅγιον Νικόλαον παρίσταται ὁ ἅγιος Δημήτριος καὶ ἀπέναντι τούτου ὁ ἅγιος Γεώργιος λιτανεύοντες. Ἀμφότεροι οἱ στρατιωτικοὶ οὗτοι ἅγιοι, οἱ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν ἑορτῶν αὐτῶν τὰς δύο μεγάλας ὥρας τοῦ ἔτους προσημαίνοντες καὶ προαγιάζοντες, εἰκονίζονται ὑπὸ τὸν ἀρχαιότατον Βυζαντιακὸν τύπον φέροντες τοὺς στρατιωτικὸς αὐτῶν μανδύας, ἐφ' ὧν εὔρηται τὸ *latus clavus*, τὸ σῆμα τῆς στρατιωτικῆς αὐτῶν ὑπεροχῆς, τάξεως καὶ εὐγενείας.

Ἀμφότεροι δέ, ὡς καὶ πάντες οἱ ἄνω τούτων ἱεράρχαι προσκλίνουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ἱκετεύοντες τὸν ἄνω ἐπὶ τοῦ ἐπιτραχηλίου εἰκονιζόμενον Σωτῆρα.

Τελευταῖον δὲ ἐπὶ τετραγώνου χώρου εὔρηται κυκλικὸν πολύχρουν κόσμημα, ὑπομιμνήσκον τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἀραβικῆς ἐπὶ

τὴν Βυζαντιακὴν τέχνην, ἐφ' ἑκάστης δὲ τῶν γωνιῶν τοῦ κοσμήματος τούτου ἀναγινώσκωμεν·

$$\left. \begin{array}{cc} \Delta & C \\ \Theta & 8 \end{array} \right\} = \text{Δοσιθέου} \quad \left. \begin{array}{cc} \text{ΙϞ} & \text{Ρ} \\ \text{Μ} & \text{Ν} \end{array} \right\} = \text{Ἱερομονάχου}$$

Τίς δ' ὁ Δοσίθεος οὗτος ; ἡμεῖς πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον ἀγνοοῦμεν.

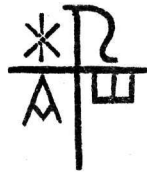
Τὸ ἐπιτραχήλιον τοῦτο, ἐπειδὴ εὐρέθη ἐν Μονῇ, ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ταξιάρχων, ἥτις ὡς ἀναφέρεται ἰδρῦθη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Θωμᾶ τῶν Δεσποτῶν, ἀδελφῶν τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, οἵτινες καὶ τὰ ἅγια Πάθη τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Μονῇ προσήνεγκαν, εἰς δὲ τὸ κάτω μέρος τοῦ ἐπιτραχήλιου τούτου εὐρηται εἰκονιζόμενος ὁ ἅγιος Δημήτριος, ἠδύνατό τις ἴσως νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ἐπιτραχήλιον τοῦτο ὁ ἀνωτέρω Δεσπότης Δημήτριος τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Μονῇ προσήνεγκεν, καὶ ἐπομένως ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἔργον ἱε' αἰῶνος. Τοῦτο ὁμῶς δὲν φαίνεται ἡμῖν πιθανόν, α) διότι ἀφοῦ καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ Θωμᾶς καὶ Δημήτριος ἀναφέρονται ὡς κτήτορες, ἔπρεπε νομίζομεν νὰ εἰκονίζεται καὶ ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς, ἀφοῦ εἰκονίζεται ὁ ἅγιος Δημήτριος β). ἂν τὸ ἐπιτραχήλιον τοῦτο ἐδωρήθη τῇ ἀνωτέρῳ Μονῇ ἢ τῷ Ἱερομονάχῳ Δοσιθέῳ, τότε ἢ ὑπὸ τὸ ἐπιτραχήλιον ἐπιγραφή κατὰ γενικὴν, Δοσιθέου Ἱερομονάχου, ἢ ἔπρεπε νὰ εἶναι κατὰ δοτικὴν=προσφέρεται ἢ δωρεῖται «Δοσιθέῳ Ἱερομονάχῳ», καὶ οὐχὶ κατὰ γενικὴν κτητικὴν=κτημα Δοσιθέου Ἱερομονάχου, ἢ κατ' εὐκτικὴν γενικὴν=μνήσθητι «Δοσιθέου Ἱερομονάχου».

Ὁ ἐν μακαριστοῖς ἀντιπρόεδρος τῆς ἡμετέρας Ἐταιρείας Ι. Σακκελίωv ἐφρόνει νομίζομεν, ὅτι τὸ ἐπιτραχήλιον τοῦτο ἐστὶν ἔργον τῆς ιγ' ἑκατονταετηρίδος.

Ἡμεῖς λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἔγκριτον Βυζαντιακὴν τέχνην τοῦ Ἐπιτραχήλιου τούτου, τὸν πρωτογενῆ τύπον τοῦ σχήματος αὐτοῦ, τὴν γλαφυρὰν σχηματογραφίαν, τὰς περιβολάς, τὸ ὕψος καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν διάθεσιν τῶν εἰκονιζόμενων ἁγίων, τὸν ἀρχαιότατον τύπον, ὑφ' ὃν παρίστανται οἱ δύο στρατιωτικοὶ ἅγιοι Γεώργιος καὶ Δημήτριος, τὴν ἀρχαιοτάτην στάσιν, περιβολὴν καὶ

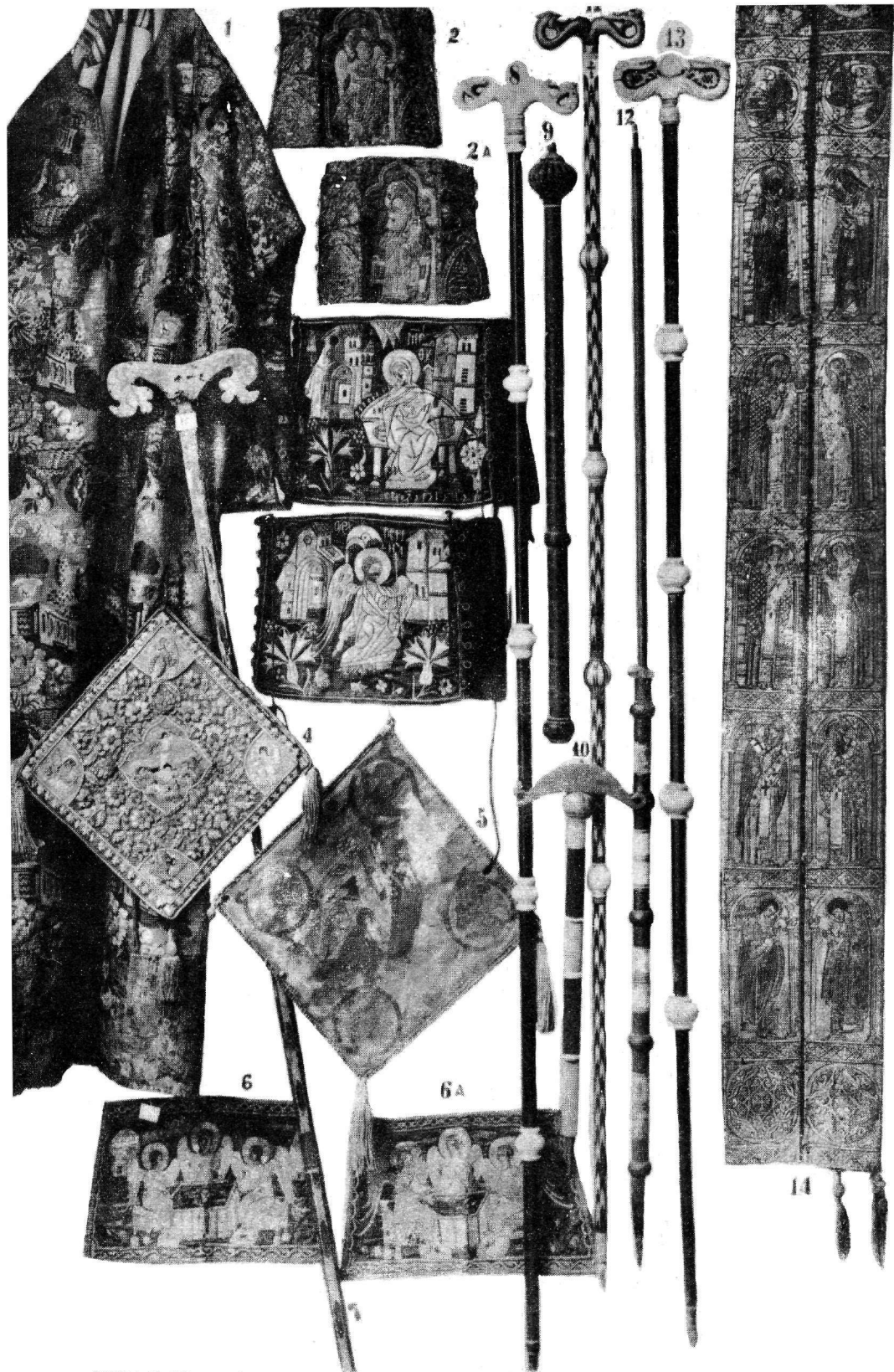

τὸ μεγαλοπρεπὲς παράστημα τῆς Θεοτόκου, ὡς αὕτη ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις εἰκόσιν ἀπεικονίζεται, πρὸς τούτοις τὸν τύπον τῶν Ἀρχαγγέλων, οὗς ὁμοίους εἰς ἀρχαιοτάτας ὡσαύτως παραστάσεις εὐρίσκομεν, τὰ κοσμήματα καὶ τὰς ἀψίδας, ὑφ' ἃς ἐντίθενται οἱ ἅγιοι, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τὴν περὶ τὴν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ἄνωθεν ταύτης ὑπαρξίν τῆς ἀρχαίας Μονῆς τοῦ ἁγίου Λεοντίου, ἧς ὁ Ναὸς ἐστὶ σεπτὸν καθ' ἡμᾶς οἰκοδόμημα η'.—θ'. αἰῶνος, καὶ ἧς πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια τῇ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν μετηνέχθησαν, καὶ ἐξ ἧς ἡ νῦν Μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν προῆλθεν, ἡμεῖς διὰ ταῦτα πάντα φρονοῦμεν, ὅτι τὸ ἐπιτραχήλιον τοῦτο ἐστὶ σεπτὸν ἔργον θ'.—ί. αἰῶνος, καὶ διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω λόγους θεωροῦμεν αὐτὸ ὡς ἐν τῶν πολυτιμοτάτων καὶ σπανιωτάτων κειμηλίων οὐχὶ μόνον τοῦ ἡμετέρου Μουσείου, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς χριστιανικῆς Βυζαντιακῆς τέχνης.

ΠΙΝΑΞ Α'.—Δελτίον Α'. Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας
(Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ρωμαϊδῶν)

ΠΙΝΑΞ Β'.—Δελτίον Α'. Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας
 (Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ρωμαϊδῶν)